

**Avsändare:
Fredsam
Linnégatan 21
413 04 Göteborg**

YTTRANDE
2015-09-25

Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Promemorian om Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd

DS 2015:39

Vi uppfattar att detta avtal innebär krigsförberedelse och utifrån dagens politiska situation är det uppenbart att Ryssland är utsedd till fiende. Det bekymrar oss mycket att Sverige, om Riksdagen bifaller promemorian, tydligt väljer sida och gör ytterligare avsteg från vår gamla alliansfria politik som syftade till neutralitet i krig. Vi vill framhålla att den alliansfria politiken under 200 år hållit oss utanför krig i vårt närområde. Vi har kunnat fungera stabiliserande och även bidra med medling i konflikter. Vi har också under krig i vårt närområde kunnat ta emot flyktingar.

Det som behövs i världen är inte två makter som står emot varandra och ser varandra som fiender, utan röster som manar till eftertanke, analyserar situationen ur alla tänkbara perspektiv och även i övrigt utnyttjar kunskaper i konstruktiv konflikthantering. För att tydliggöra kan man tala om diplomati som ser till långsiktig fred. Det handlar om att undvika upptrappning, provokationer och hotelser och hålla dialogen igång, liksom utbyten av olika slag. Att Ryssland uppfattar vårt närmande till Nato som hotfullt kan inte vara någon överraskning. Bakom krig ligger ofta rädslor. Vi bör undvika provokationer och i stället skapa förtroende i enlighet med Helsingforsprocessen. Detta innebär inte att vi ger avkall på vår självständighet utan att vi använder klokskap. Det vi idag saknar är statsmannaskap i dess bästa bemärkelse.

Nato är en militär allians som har kärnvapen som en hörnsten. Sverige har beslutat att inte ha kärnvapen i sitt försvar. I Samförståndsavtalet läser vi sid. 30: "Genom att godkänna samförståndsavtalet etableras således ett ramregelverk som underlättar och ökar förutsättningarna för att effektivt, och utan avgörande tidsförluster, kunna ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller krig i Sverige eller i närområdet. Avtalet underlättar också för Sverige att utgöra värdland för ömsesidigt överenskomna militära aktiviteter, t.ex. internationella övningar."

I Samförståndsavtalet sid. 46 står: "Vidare anges att värdlandet, alltså Sverige, i största möjliga utsträckning utifrån förmåga och inom de praktiska begränsningar som råder vid varje given tidpunkt ska stödja de styrkor som är utsända till Natoledd militär verksamhet. De närmare detaljerna om stödet ska framgå av tilläggsdokumenten. Det klargörs att värdlandsstödsavtalet är tillämpligt i fredstid, vid nödläge, kris och konflikt eller i tider av internationella spänningar enligt vad värdlandet och Nato gemensamt beslutar."

"Natoledd militär verksamhet" – hur går det med den svenska självständigheten? Tilläggsdokument nämns flera gånger i avtalet. Det betyder att det ramavtal som Riksdagen ska ta ställning till kommer att kompletteras med tilläggsdokument. Om dessa står det i 3.7 i Värdlandsavtalet,

som återfinns som bilaga 4, sid. 195: "Värdlandet och strategiska befälhavare eller högkvarter får utse ombud som ska förhandla fram tilläggsdokument som stöder och preciserar detta samförståndsavtal". I punkt 11.1 (sid. 206) står det: "Detta samförståndsavtal får ändras eller modifieras skriftligen om alla parter är överens om det." Vi misstänker att Riksdagen inte kommer att få tillfälle att yttra sig om dessa tillägg som ibland kallas "tekniska". Även detta oroar oss. Vi har sett ett demokratiskt underskott i hela hanteringen av frågan om Sveriges alliansfrihet, som urholkats vartefter. Nu använder man avkall från alliansfriheten som argument i debatten. Vårt svar är att backa och återupprätta förtroendet för den svenska utrikespolitiken som stöd för fredlig utveckling och gemensam säkerhet.

I avtalet finns inte kärnvapen undantagna. Avtalet handlar om att förbereda för krig (eller åtminstone hota för att försöka undvika krig) genom utplacering av materiel (kärnvapen också?) och personal. Själva poängen är effektiviteten och inte eftertänksamheten som vid god konflikthantering.

Genom att ta ytterligare steg i närmandet till Nato (man har redan genomfört stora samövningar) motverkar vi den avspänning i vårt närområde som vi är i stort behov av. Vi ser redan upptrappningar i form av krigsövningar på båda sidor (Ryssland och Nato). Detta är ett högt spel som kan sluta i krig, t o m kärnvapenkrig. Genom Värdlandsavtalet – och ännu mer genom ett eventuellt medlemskap i Nato, lägger vi gränsen mellan Ryssland och Nato över vårt land. Vi ökar kraftigt risken att vi blir slagfält i ett eventuellt kommande krig. Om vi däremot håller oss alliansfria och verkar för avspänning minskar risken. Vår historia och kunskaper i konstruktiv konflikthantering talar starkt för detta.

Nato är en **militär** försvarsallians, som dessutom varit och är involverad i krig utanför medlemsländernas egna territorier. Frågan är om man då kan kalla det för "försvar". Vissa skulle kanske se det som anfall, särskilt som Nato tagit egna initiativ utanför FN-stadgan och FN-systemet. Vi känner stor oro att Sverige ska bli inblandat i anfallskrig (enligt den gamla devisen "anfall är bästa försvar", något vi menar inte stämmer – tvärtom handlar det om att skapa förtroende och dialog).

Vilka är då hoten vi ska försvara oss emot? Vårt svar på detta är klimatet (det är högst osäkert om man kommer att kunna hålla sig under +2 gradersnivån), andra miljöhot, fattigdom och svårighet för stora grupper att försörja sig. Vi ser idag stora flyktingskaror undan krig och förödelse. Uppvärmning av jorden och därpå följande miljöförstörelse såsom naturkatastrofer i form av torka, översvämningar och tornados kommer att öka dessa om inte kraftfulla åtgärder sätts in. Militär upprustning och militära övningar drar resurser (pengar behövs t ex till miljöfonden och uppbyggnad efter krig) och miljön smutsas ned med global uppvärmning som följd.

Ett civilt försvar nämns endast förbigående i promemorian. Ett civilt försvar är något helt annat än ett militärt. De hotar inte och skapar inte oro i omvärlden.

På sidan 27 i promemorian står: "Genom att verka för en stabilisering av det säkerhetspolitiska läget samt förebygga och hantera konflikter och krig runt om i världen garanteras också Sveriges oberoende och självständighet, vilket Sveriges säkerhetspolitik ytterst syftar till." Därefter nämns samarbetet i FN och OSSE. Vi menar, vilket framgår av ovanstående, att Natoanslutning är helt fel väg att gå. Det leder till ökade spänningar och Sverige utsätter sig därtill för risk att bli anfallet. Samarbete inom FN- och OSSE-systemen ser vi som rätt väg.

Sverige deltar i en våldsspiral (upptrappning på bägge sidor) när världen så väl behöver motsatsen: nedtrappning och effektivt samarbete för mänsklig utveckling och säkerhet.

Därför uppmanar vi Riksdagen att avslå Samförståndsavtal med Nato för världsstödet/Världlandsavtalet.

För nätverket Fredsam i Göteborg den 29 september, 2015

Karin Utas Carlsson

Fil.dr. pedagogik (ämne: Violence Prevention and Conflict Resolution)

Ahrenbergsgatan 4C, 416 73 Göteborg, karin.utas.carlsson@telia.com

Fredsam, Linnégatan 21, 413 04 Göteborg